

Interjú Korompayné Sebestyén Nórával

■ **Kulin Ferenc** – A magyartanítás egyszerre birkózik a közoktatás rendszeréből fakadó nehézségekkel („integrált” középfokú oktatás, egymást kirekesztő irodalmi kánonok, a dinamikusan gyarapodó tananyag szelekciójának nehézségei, a „digitális” nemzedék olvasáskultúrájának hanyatlása stb.), de vannak a tantárgy oktatásának sajátos, szakmódszertani problémái is. Ez utóbbiak hátterében a táborokra szakadt szellemi elit világnézeti és értékszemléleti tájékozódásának összehangolatlansága is kitapintható, s ez sokáig a világi és az egyházi nevelési elvek éles szembenállásában is jelentkezett. A kétféle pedagógiai ethoszhoz fűződő érzelmi viszonyt nevezhetnénk szigorúan magánügynek is, ha a rendszerváltozást követő tanügyi reformok – alap-, közép- és felsőfokon is – nem tették volna egyenrangúvá az állami és az egyházi tanintézményeket. Azok a feltételek azonban, amelyeket az 1993-as közoktatási, illetőleg felsőoktatási törvények teremtettek, nem csupán az állampolgárok vallási-felekezeti identitásának megvallását és megerősítését tették lehetővé, de ösztönzően hatottak a világnézeti nevelés, a módszertani és tantárgy-pedagógiai reformtörekvésekre is.

Ön hosszú évekig tartott szakmódszertani órákat a Károli Gáspár Református Egyetem magyar szakos tanárjelöltjeinek, teológushallgatóknak is tanított irodalmat, s ma is egyházi tanintézmény, a Deák Téri Evangélikus Gimnázium drámapedagógiával is foglalkozó magyartanára. Kérem, beszéljen a tapasztalatairól: milyen lehetőségeket biztosított / biztosít az egyházi háttér

– a tankönyvek kiválasztásában, a tananyag súlypontjainak kialakításában;

– sajátos módszerek alkalmazásában és pedagógiai elvek érvényesítésében;

– az irodalom szeretetére, az olvasásra nevelés tanórán kívüli alkalmainak megteremtésében.

Korompayné Sebestyén Nóra — A magyar nyelv és irodalom tanítása mindig és minden iskolatípusban kiemelten fontos feladat, hiszen nemcsak egy a tantárgyak

közül, hanem valamennyi tárgy „anyaga” is: anyanyelvünkön szólalunk meg a kémia-, a fizikaórán, s amikor a kicsik természetismeretből az Alföld élővilágáról tanulnak, nem hagyhatják ki Petőfi versének említését sem. A nyelvtan tanításának természetesen nincs sajátosan egyházi iskolai metodikája, az irodalom azonban művészeti tárgy is: tanításának módszerei épp ezért nagyon változatosak, sokszor eltérnek más tárgyak megközelítésétől.

K. F. Arra gondol, hogy egy felekezeti iskolában „kötelezően” erős hangsúlyt kap a vallásos világnézet?

K. S. N. Nem erre gondolok. Az irodalom tanítása során ez a szempont csak közvetve érvényesülhet. Inkább arról van szó, hogy az egyházi iskolák kedvezőbb helyzetben vannak az irodalomtanítás tekintetében, hiszen nagyon fontos műveket (*Biblia*, középkori vallásos irodalom...) más tanórákon (hittan, egyházi ének) is tanulnak a diákok, így már nem az alaptól indulunk, hanem van mire építeni.

A tankönyvek kiválasztása mindenütt felelős döntésen nyugszik: az egyházi iskolában is a kerettanterv és a helyi tanterv alapján a munkaközösség választja ki, melyik könyv legyen a tanítás segítője. Persze hiába áll rendelkezésre ragyogó tankönyv, ha a tanár tudása és személyisége nem teszi fényessé és vonzóvá a tárgyat: az irodalmat. A jövőben érdekesebb lesz a helyzet, hiszen csak két tankönyv közül választhatunk majd mindannyian!

K. F. Így „érdekesebb” lesz?!

K. S. N. Ha az a választék szűkülésének az oka, hogy közelednek egymáshoz a szakmai álláspontok, az új szabályozást csak üdvözölni lehet. Majd a gyakorlatban dől el, hogy erről van-e szó.

A tananyag súlypontjait is a már említett dokumentumok jelzik: kilencven százalékban a központilag előírt anyagot követjük, a maradék tízet az iskola maga formálja. Nálunk például nagyobb hangsúlyt kap az evangélikus Berzsenyi; szabadon választott érettségi tételünk Reményik Sándor költészete, és Weöres Sándor is kiemelt

helyet foglal el az órákon és azokon kívül is: a Weöres-centenáriumra emlékműsort, versenyt is szerveztünk.

K. F. A három evangélikus költő kiemelése a felekezeti kötődést is erősíti a tanulóknál?

K. S. N. Bizonyára segíti, de nem ez a lényeg. Fontosabb ennél egy sajátos szellemi érzékenység kialakítása.

Azt hiszem, ebben inkább a tanár „hangsúlyai” a döntők, s talán ezért is más, érzékenyebb az egyházi iskolákban az irodalomtanítás és -tanulás: finomabb húrokat tudunk megpendíteni a gyerekekben, mélyebbről nyilatkoznak meg; sokszor úgy érzem, pontosabban látják a művekben a lélektani-erkölcsi motivációt, s az órákon kialakuló vitákban biztosabb, megalapozottabb az értékítéletük, mint másutt tanuló kortársaiké.

K. F. Ez az észrevétele bizonyára már a tanárképzésben szerzett benyomásait tükrözi...

K. S. N. Természetesen nem szeretnék általánosítani, sem túl-, sem lebecsülni nem akarok egyetlen diákot sem, de többéves felsőoktatási tapasztalatom is előbbi megállapításomat támasztja alá: az általam tanított egyetemisták sokféle iskolatípusból kerültek össze, s bizony nem volt könnyű sem rávenni némelyiküket bármiféle megnyilatkozásra vagy egy adott műben felmerülő morális probléma értékelésére, sem megtanítani egyiküket-másikukat a tanórai vita módszerére, a vita elrendezésére, lezárására.

K. F. Nem érezhették úgy az állami iskolákból érkezett tanár szakos hallgatók, hogy az egyházi egyetemi képzésben elmélyült teológiai felkészültséget is elvárnak tőlük?

K. S. N. Az én óráimon semmi ilyesmit nem érezhettek. Az előbb említett tanári hangsúlyokról pedig azt gondolom, az egyházi iskolában tanító tanárnak sem

szükséges folyamatosan Istenről, vallásról, hitről beszélnie, mert Simone Weilrel vallom:

„Hogy valakinek a lelkében ott él-e az isteni szeretet lángja, észreveszem szavaiból. Nem amikor az Istenről beszél, hanem amikor földi dolgokról szól.”

Egy alkalommal néhány tanítványommal egyházi szervezésű beszélgetésen vettünk részt, amelyen iskolánk színjátszó köréről kérdezgettek bennünket. Egy kedves idős hölgy azt vetette fel, játszottunk inkább vallásos témájú darabokat, mert szép-szép a sok addigi bemutatott mű (Molière-t, Szigligetit, Shaw-t adtunk elő), de nem esett szó Istenről... Akkor épp az *Anyegin* bemutatója után voltunk, s a Tatjánát alakító érzékeny és okos nagylány azt válaszolta, hogy ő épp a Puskin-műből tanulta meg, mi a hűség, a tartás, a tisztesség, s úgy gondolja, ezek mind olyan értékek, amelyek Istent mutatják meg az irodalomban, az irodalmat megértve pedig a mindennapokban...

Akkor nagyon erősen éreztem, hogy milyen nagyszerű tanárnak, irodalmat tanító tanárnak lenni, és hogy az a bizonyos „isteni szeretet lángja” milyen messzire tud világítani, s mekkora meglepetést tud adni!

Ami a sajátos (egyházi iskolai) pedagógiai elveket illeti, nem hiszem, hogy a más iskolatípusban tanítók felfogásának *lényegesen különbözőnek* kellene ezektől: legfontosabb a gyerekek szeretete és ismerete, valamint a biztos szaktárgyi tudás és az irodalom szeretete, ezért sohasem a teljesítményorientált tanítás és tanulás áll a munkánk középpontjában, hanem annak felismertetése, hogy az irodalom napi szükséglet; olyan csodás lehetőség, amely – Babitscsal szólva – „kiröpít a pontból és pillanatból”, amely segíthet gyakorlati problémák megoldásában, s amelyben tetten érhető az örök isteni is.

K. F. Én sem hiszem, hogy „lényegesen különbözők” lennének a vallásos és a nem hívő emberek művészi élményei. Éppen ellenkezőleg: azáltal, hogy az egyházak nagyobb szerepet játszanak a közoktatásban, mint az ezredfordulót megelőző fél évszázad során, mintha felértékelődött volna az esztétikai nevelés jelentősége a teológusok gondolkodásában is.

K. S. N. A Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán egy félévig vezettem szemináriumot „Istenes versek a magyar irodalomban” címmel (remélem, ennek folytatása is lesz), amelynek célja épp az volt, hogy a majdan szolgáló lelkészek biztonsággal találjanak támaszt az irodalomban, ha példa, értelmezés, magyarázat szükséges a prédikációhoz. Úgy láttam a visszajelzésekből, hogy nagy szükség volt és van erre, s a hallgatók majd’ mindegyike örömmel és érdeklődve vett részt az órákon.

K. F. És milyen lehetőségeket kínál az egyházi középiskola az irodalom és a hittan, a művészet és a vallás értékeinek közelítésére?

K. S. N. Az egyházi iskolákban nagyon sok lehetőség van a tanórákon kívül is olyan alkalmakra, amelyek az irodalom szeretetét, ismeretét erősítik.

Mindkét tagozaton heti két (az órarendbe épített) hittanóra van, igény szerint felekezeti bontásban. Minden hétfőn 7:30-tól diákok és tanárok hétkezdő áhítaton vesznek részt a Deák téri evangélikus templomban, lelki erősítéssel indulva a heti közös munkának. De ugyanaz az iskolalelkész, aki ezt a „munkát” végzi, délutánonként programokat is szervez az itt tanuló gyerekeknek (bibliaóra, filmklub, zenélés és zenehallgatás).

Mint látszik, sokan segítik a magyartanár munkáját, amely a tanórán kívül is igen szerteágazó: irodalmi és versmondóversenyekre készítünk fel diákokat; kétévente drámaíró-pályázatot hirdetünk, amelynek témái az iskola múltjához kötődnek, s amelynek díjazott műveit a nemzeti és egyházi ünnepeken mutatjuk be; a színjátszókör nyolc esztendeje működik, és sok nagy, emlékezetes bemutató áll mögöttünk. Legutóbb, december 17-én Csiky Gergely *A nagymama* című komédiáját adtuk elő, és nagyon büszke voltam a diákjaimra ez alkalommal is... Egyszer az egyik édesanya azt mondta nekem, hogy kisfia mindig azért várja a keddet, mert akkor színjátszókör van. Egy másik, szomorú, de átfénylő pillanat az volt, amikor egy kis tanítványom édesapja váratlanul meghalt, és a gyerek nagyon szenvedett, s akkor arról beszélgettünk, hogy a művészek megformálják a fájdalmukat, úgy oldják fel. Csendesen hallgattott, bólintott, s néhány hét múlva elmondta, hogy egy regény írásába fogott, amely tényleg nagyon segít neki. Tízéves volt akkor.

Mint más iskolákban, nálunk is gyakoriak a színházlátogatások; a versenyek jutalmi nemcsak könyvek, hanem színházjegyek is; sokszor hívunk meg előadókat; az évente megrendezett „Deák-napok” vendégei voltak már költők és színészek, irodalomtörténészek és írók, akikkel a diákoknak módjuk volt beszélgetni is – ez mindig nagy élmény.

K. F. Belefér mindez egy tanár munkaidejébe?

K. S. N. Gyakran hallom, hogy a tanári munka nincs eléggé megbecsülve. Lehet, hogy ez igaz is, ha forintosítva nézi valaki. De én nem így akarom nézni, és soha nem így akarjuk nézni: van, ami nem fordítható át pénzre. Sokszor idézem tanítványaimnak kedves Babits-gondolatát az *Örökkék ég...*-ből: „Hiszek a nehézben, hogy nem lehetetlen!” És hiszek a gyerekekben, az irodalom teremtő és megtartó erejében, amely a megtartó Teremtő erejéből mindannyiunké lehet.

K. F. Köszönöm az interjút!